

NY KURS FÖR STOCKHOLMS SKOLOR

1. Skola för bildning

2. Kunskap är målet

2.1 *Fokus på baskunskaperna*

2.2 *Höga krav och individualisering*

- Elever i behov av särskilt stöd
- Elever med hög fallenhet för studier

2.3 *Utvärdering*

- Utvärdering av elevernas resultat
- Utvärdering av skolornas resultat

3. En skola med värderingar

3.1 *Grundläggande värden*

3.2 *Ordning och reda*

4. Övriga utvecklingsområden för höjd kvalitet i skolan

4.1 *Självständiga skolor*

4.2 *Lärare med hög kompetens*

4.3 *Rektor - skolans pedagogiska ledare*

4.4 *Valfrihet och inflytande*

4.5 *Förskoleklass, skolbarnsomsorg och grundskolans organisation*

1. Skola för bildning

Att överföra vårt gemensamma bildningsarv till den uppväxande generationen är det övergripande målet för skolväsendet.

Människor växer med kunskap. Utbildning ger individen nya möjligheter att öppna nya dörrar och se nya perspektiv. I 2000-talets samhällsgemenskap är kunskaper centrala och därför ställs det ännu högre krav på skolväsendet än förr.

Skolan skall eftersträva att eleverna grundlägger en livslång lust att lära. Elevens lärande sker från fler kunskapskällor än förr. Förmågan att ta till sig och utveckla nya kunskaper förutsätter goda baskunskaper.

En hög kvalitet i barn- och ungdomsskolan är viktigt också för samhället i stort. Fler ungdomar än idag bör gå vidare till högre studier och ha med sig goda kunskaper. Även näringslivet och arbetsmarknad ställer allt högre krav på utbildningen.

I skolan skall eleverna lära sig och utveckla vårt gemensamma språk och skaffa sig en kunskapsgrund inom vida områden. Ett gemensamt språk och gemensamma referensramar är viktiga förutsättningar för att verka i vår sociala och kulturella gemenskap. Bildning och kunskap förutsätter en bakgrund av erfarenheter, traditioner och värderingar som vår kultur gör levande. Vårt kulturarv erbjuder verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se på samhället ur nya perspektiv. En god förankring i den egna kulturen gör det också lättare för människor att med öppet sinne möta människor från andra kulturer. Skolan är därigenom samhällets viktigaste kulturinstitution.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper. Skolan skall inte användas som redskap att lösa alla samhällsproblem. Skolan skall ha ett nära samarbete med hemmen, men skolan skall inte överta föräldrarnas ansvar.

Den politiska uppgiften är att sätta upp mål för skolans arbete och utvärdera att målen nås. Men politiker skall inte styra den pedagogiska inriktningen i skolan. Det är lärare och rektorer som är de professionella pedagogerna.

2. Kunskap är målet

Eleverna skall lämna skolan med goda kunskaper. Kunskaper omfattar såväl faktakunskaper och en djupare insikt som förståelse för sammanhang och helheter. Eleven skall kunna betrakta verkligheten utifrån vida referensramar.

2.1 Fokus på baskunskaper

Grundskolans viktigaste uppgift är att lära alla elever läsa, skriva och räkna. Baskunskaperna är avgörande för elevens förmåga att tillgodogöra sig övrig undervisning i skolan. Att behärska svenska språket, i tal och skrift, är också helt avgörande för att individen inte skall hamna utanför vår sociala gemenskap. Det är under de första åren i grundskolan som eleven skall lära sig baskunskaperna.

En ökad prioritering av baskunskaperna i svenska, engelska och matematik är nödvändig. Svenska är skolans viktigaste ämne. Det innebär att kursplanens mål i ämnet svenska är viktigare än andra mål. Läsning och skrivning skall vara frekvent förekommande i skolan. Läsning stärker såväl språkförståelse som fantasi. Boken är därför viktig i skolans arbete.

I ett mångkulturellt samhälle blir kittet i form av det svenska språket ännu viktigare. Särskild uppmärksamhet måste riktas mot elever med annat modersmål. Det bästa bidrag skolan kan ge till integrationsprocessen i samhället är gedigna kunskaper i det svenska språket. Modersmålsundervisningen främjar en aktiv tvåspråkighet.

Matematik är ett baskunskapsämne som är centralt, bland annat för att locka fler ungdomar att välja naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Särskilda åtgärder måste vidtas för att höja skolans resultat i matematik.

De teoretiska ämnena, såväl inom humaniora som inom naturvetenskaperna, de estetiska ämnena och de praktiska ämnena bildar en helhet som tillsammans bidrar till elevernas allsidiga personlighetsutveckling. Skolan skall befrämja elevernas hälsa genom fysiska aktiviteter såsom idrott och dans. Inom ämnet idrott skall fysisk rörelse prioriteras. De skapande ämnena utvecklar elevernas kreativa förmågor och är således en viktig komponent för att utveckla eleverna till självständiga individer. Elevens kulturintresse skall stimuleras bland annat genom att eleverna möter det professionella kulturlivet. Skolan och kulturskolan skall ha ett nära samarbete, bland annat genom att kulturskolan bereds plats i skolans lokaler.

2.2 Höga krav och individualisering

Varje elev har rätt att utvecklas och lära sig så mycket som möjligt. Olika elever lär sig olika moment olika snabbt. Föreställningen att alla elever skall lära sig samma stoff i samma takt under lika lång tid är förlegad. Ökad individualisering är nödvändig för att kunna tillgodose alla elevers olika behov. Individualisering kan ske såväl inom klassen som genom nivågrupperingar. Individualisering i grundskolan innebär att eleverna ges sinsemellan olika mycket tid och stöd för att nå uppsatta mål. Grundskoleelevernas valfrihet kan ökas genom flexibla arbetsformer.

Skolan skall ställa höga krav. Varje elev har rätt att utifrån sin egen kunskapsnivå mötas av höga förväntningar, att utvecklas och att lära sig så mycket som möjligt utifrån sin förmåga. Flit skall uppmuntras. Elevens motivation är den viktigaste drivkraften för goda prestationer och bör därför stimuleras. Genom att uppmuntra elevens egen lust att lära stimuleras eleverna till fortsatta studier.

Det viktigaste målet för skolundervisningen är att alla elever minst skall nå kursplanernas ”mål att uppnå” (dvs. gränsen för godkänd). Så många som möjligt skall dessutom gå vidare mot kursplanernas ”mål att sträva mot” (dvs. ”väl godkänd” och ”mycket väl godkänd”). Kravnivåer i bedömning och betygssättning får inte sänkas i syfte att godkänna prestationer som inte uppfyller målen.

Varje elev har rätt till en skolgång fylld av uppmuntran, stöd och ytterligare kunskapsutmaningar. De elever som har svårt att nå målen skall få extra hjälp och mera tid. Elever som snabbt når målen måste kunna få ytterligare stimulans och fördjupande arbetsuppgifter.

Modern informationsteknik erbjuder nya möjligheter för kunskapsinhämtning och individualisering. Ett av stadens åtaganden är därför att genom IT i skolan medverka till att de enskilda skolorna ökar såväl sin pedagogiska kompetens som sin tekniska kapacitet vad avser IT.

Gymnasieskolan skall innehålla en mångfald av utbildningsmöjligheter. Det skall finnas en strävan att förstärka profilerna på respektive utbildning. Nivån på de studieförberedande utbildningarna skall höjas. På yrkesförberedande utbildningar skall utvecklingsarbetet huvudsakligen inriktas mot att höja kvaliteten på de yrkesspecifika ämnena.

Utvecklingsarbetet inom gymnasieskolan skall fortsätta i syfte att öka valfriheten och flexibiliteten för eleverna. Varje skola skall utveckla sin egen profil.

Vuxenutbildningen är en del av det livslånga lärandet och ger människor förnyade livschanser. Flexibiliteten inom vuxenutbildningen måste öka. Det skall vara möjligt att påbörja kurser alla tider på året. Den moderna tekniken bör i högre utsträckning användas till exempel vid distansutbildning. Vuxenutbildningens innehåll skall utvecklas mot ökad målstyrning, mer resultatutvärdering, mer individualisering och höga kunskapskrav.

Elever i behov av särskilt stöd

Elever med svårigheter skall garanteras extra stöd och hjälp. Insatserna skall sättas in så tidigt som möjligt. Provmaterial och tester skall ha som huvudsyfte att säkert identifiera varje elevs kunskapsnivå, inlärningssvårigheter och behov. De elever som har svårigheter skall under hela sin skolgång kunna erbjudas extra tid för kunskapsinhämtning. I första hand skapas sådan tid genom stödundervisning, läxhjälp, sommarkurser, helgundervisning och omprioritering av tid mellan olika ämnen. Dessa olika typer av stöd måste kunna erbjudas redan i grundskolans tidiga år.

De elever som har en alltför bristfällig kunskapsgrund skall under hela grundskoletiden kunna erbjudas ett extra skolår med specialinriktning på läs- och skrivundervisning om inte den vanliga stödundervisningen räcker till. Elevens inlärning och fortsatta skolgång gynnas av att sådana insatser sker så tidigt som möjligt.

En alltför stor grupp elever fullföljer inte sina gymnasiestudier. Gymnasieskolan måste erbjuda mer yrkesorienterade alternativ, bland annat lärlingsutbildning. Det individuella programmet skall utvecklas genom att erbjuda såväl preparandkurser inför nationella program samt mer yrkesinriktade utbildningar med fokus på karaktärsämnen.

Elever med funktionshinder skall ha rätt till stöd och hjälp som är anpassade efter deras särskilda situation. Elevvårdsteam, anpassade hjälpmedel och individuella handlingsplaner har visat sig vara framgångsrika metoder för att möta dessa elever.

Särskolan är en egen skolform med en mycket viktig uppgift. Samverkan mellan grundskolan och särskolan är angelägen. En lokalmässig integration mellan särskola, gymnasiesärskola och sär vux med grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning skall eftersträvas.

För att nå skolans kunskapsmål har många elever behov av att gå i en särskild undervisningsgrupp. Utbildning och rekrytering av speciallärare för dessa elever behöver öka. Utbildningsnämnden skall erbjuda stadsdelsnämnder och grundskolor särskilda undervisningsgrupper för elever med sådana svårigheter att stadsdelsnämnden själv inte klarar att tillgodose den enskilde elevens särskilda undervisningsbehov.

Elevvård och skolhälsovård har stor betydelse för att tidigt uppmärksamma barn vars skolsituation påverkas negativt av sociala, medicinska eller psykologiska problem. En nära samverkan mellan föräldrar, skolhälsovård, sociala myndigheter och barnpsykiatri kan uppmärksamma barns behov och möjliggöra tidiga insatser och därmed förebygga större problem i högre åldrar. Elevvården skall inte bara fokusera på elever i behov av särskilt stöd, utan också aktivt förebygga och motverka till exempel psykisk ohälsa.

Elever med hög fallenhet för studier

Elever med hög fallenhet för ett ämne måste garanteras rätt att få ytterligare stimulans i ämnet. Det är inte acceptabelt att begåvade elever går genom grundskolan utan stimulans eller nya utmaningar. Goda studieprestationer skall uppmärksammas.

Inrättandet av profilklasser inom såväl språk och matematik som estetiska ämnen är ett sätt att möta dessa behov och har inneburit en ökad valfrihet. På gymnasiet bör det skapas fler spetsutbildningar som erbjuder större utmaningar för elever med hög teoretisk studiekapacitet och det bör knytas mer omfattande kontakter med högskolor och universitet. Studiebegåvade elever skall kunna läsa in högre årskurser i enskilda ämnen, bland annat med hjälp av modern informationsteknik.

2.3 Utvärdering

I en målstyrd skola måste såväl elevens som skolans resultat utvärderas. Det förutsätter tydliga krav och mål.

Utvärdering av elevernas resultat

De viktigaste utvärderingarna är de som sker av den enskilde elevens studieresultat. Syftet med sådana utvärderingar är att kontrollera att eleven nått målen. Utvärderingen är ett underlag för att lägga upp elevens fortsatta studier, till exempel om eleven behöver mer stöd i något ämne.

Nationella prov skall vara obligatoriska inom Stockholms skolor. Proven skall rättas av andra än de lärare som själva undervisar eleverna. Dessutom skall särskilda ”Stockholmsprov” vara genomföras i ämnena svenska och matematik i årskurs 3 och 7 samt i engelska i årskurs 7. Syftet skall vara att säkerställa att eleverna når målen med undervisningen.

Dialogen mellan skolan och föräldrarna är viktig. Den viktigaste dialogen rör elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling i skolan. Utvecklingssamtal skall genomföras regelbundet. Skolan skall dessutom för varje elev årligen upprätta skriftliga omdömen om hur väl eleverna når målen i de olika ämnena. Varje skola avgör själv hur omdömena utformas. Föräldrar skall skriftligen erbjudas att ta del av dessa omdömen. Staden skall verka för att betyg skall ges tidigare än idag.

De nationella utvärderingssystemen, det nationella betygssystemet och de nationella proven, är otillräckliga och dessutom inte tillräckligt distinkt utformade. I avvaktan på tydligare betygskriterier skall Stockholms stad sträva efter att ha enhetliga betygskrav bland Stockholms skolor.

Utvärdering av skolornas resultat

Kunskapsmätningar som genomförs i hela det kommunala skolväsendet, andra undersökningar och skolinspektörernas verksamhet innebär också att enskilda skolors resultat utvärderas och jämförs med varandra. Alla skolor skall ha rutiner för utvärdering så att det blir ett tydligt samband mellan mål, utvärdering och utveckling. Kvalitetsredovisningar skall vara jämförbara och innehålla en redovisning av mål, åtgärder, resultat och måluppfyllelse.

Skolinspektörernas utvärderingar är till för att kvalitetssäkra verksamheten och bidra till reflektion över hur arbetet kan bli bättre, mer stimulerande och effektivt. Inspektörernas granskning skall tydligt inriktas på att utvärdera de prioriterade målen i denna skolplan.

Resultaten av olika kvalitetsutvärderingar skall sammanställas och redovisas offentligt. Fokus skall sättas på skolornas förmåga att öka elevernas kunskaper. Skolors olika framsteg skall kunna jämföras och framgång skall uppmärksammas.

3. En skola med värderingar

3.1 Grundläggande värden

Skolans hela verksamhet skall teoretiskt och praktiskt förmedla grundläggande humanistiska och demokratiska värderingar. Skolan skall bistå föräldrarna med att få eleverna att förstå och respektera de normer, etiska och moraliska koder som gäller i vår sociala gemenskap.

Tolerans och respekt för varandra skall prägla skolans vardag. Skolan skall inte vara värdenneutral. Skolan skall fostra, men inte överta hemmets ansvar.

För att skapa trygghet och trivsel i skolan måste verksamheten baseras på en god och väl förankrad värdegrund. I läroplanen härleds värdegrunden till den etik som förvaltas av kristen idétradition och västerländsk humanism. Med denna värdegrund som utgångspunkt skall elever, personal och föräldrar tillsammans medverka till att skolan blir präglad av tolerans, generositet, rättskänsla och ansvarstagande.

Skolan skall hjälpa eleverna att utveckla empati och respekt för andra människors lika värde. Det innebär att skolan aktivt skall arbeta mot mobbning, rasism, sexuella trakasserier och kränkande språkbruk. Skolan skall arbeta aktivt med jämställdhet mellan kvinnor och män. Flickor och pojkar skall få lika goda utvecklingsmöjligheter i skolan.

Bildning är en förutsättning för att de humanistiska och demokratiska värderingarna skall ha en tillräcklig och långsiktig förankring. Gedigna kunskaper om de historiska skeden där humanismens och demokratins värden har utmanats är centrala för att grundlägga en vaksamhet hos uppväxande generationer mot odemokratiska tendenser och intolerans i framtiden.

Skolan skall själv arbeta så att eleverna växer och successivt lär sig ta mer eget ansvar för sig själv, sina studier och sina medmänniskor. Eleverna skall med stigande ålder och mognad ges allt större möjligheter att själva ta ett gemensamt ansvar i skolan. Elevråd skall finnas på varje skola.

3.2 Ordning och reda

Lugn och ro i skolan och i klassrummet är en förutsättning för lärande. Elever med svårigheter drabbas mest när arbetsmiljön är kaotisk. Skolan skall vara en säker och lugn plats där alla elever kan känna trygghet.

I syfte att skapa arbetsro och en arbetsmiljö där alla visar hänsyn och respekt för varandra skall rektor, i samarbete med elever, föräldrar och personal, utforma tydliga arbets- och ordningsregler i skolan. Rektor skall också säkerställa att alla lärare och övriga vuxna som verkar vid en skola tillämpar samma ordningsregler i hela skolans verksamhet. Såväl lärare som övriga vuxna i skolan har ansvar för att reagera tydligt när de gemensamma reglerna överträds. Brott skall polisanmälas.

Skolk är oacceptabelt. Gymnasieskolan är frivillig, men när en elev valt att gå på gymnasiet råder närvaroplikt. Skolan skall vidta åtgärder när eleven skolkar och skolk skall även rapporteras till föräldrarna och redovisas i betygen, i såväl grundskolan som på gymnasiet.

Mobbning är ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för andra människor och för avsaknad av empati. Skolan har till uppgift att motarbeta mobbning. Varje skola skall ha en handlingsplan mot mobbning och informera elever och föräldrar om denna. Skolan har en skyldighet att informera föräldrar om barnen mobbas eller mobbar.

4. Övriga utvecklingsområden för höjd kvalitet i skolan

4.1 Självständiga skolor

Strävan skall vara att öka de enskilda skolornas självständighet. I en målstyrd verksamhet är det de professionella pedagogerna som skall avgöra hur målen skall nås. Stadens viktigaste uppgift är att skapa nödvändiga förutsättningar för skolorna och att utvärdera resultaten.

Varje skola ansvarar för att målen nås med verksamheten. Utöver de nationella styrdokumentet och denna skolplan skall det ges så få politiska direktiv som möjligt till den enskilda skolan.

4.2 Lärare med hög kompetens

Läraren är elevernas viktigaste resurs. Ingen annan faktor är tillnärmelsevis så viktig för skolans kvalitet som en kompetent lärarkår.

Åldersstrukturen på Stockholms lärarkår innebär att det råder ett stort behov av nyrekrytering inom de närmsta åren för att ersätta dem som går i pension. Samtidigt är det svårt att rekrytera ungdomar till läraryrket. Läraryrkets status måste höjas. Det innebär såväl en översyn av lärarnas konkreta anställningsvillkor, utvecklings- och karriärmöjligheter samt möjlighet att fokusera på läraryrkets kärna, kunskapsförmedlingen. Duktiga lärare skall särskilt premieras.

I syfte att höja kvaliteten i lärarutbildningen samt att öppna nya rekryterings- och fortbildningsmöjligheter skall stadens samarbete med Lärarhögskolan, Stockholms universitet och andra högskolor intensifieras.

4.3 Rektor - skolans pedagogiska ledare

Rektors huvuduppgift är att leda skolans verksamhet så att målen i läroplan och kursplaner nås. Rektors ledarskap är av stor betydelse för att hålla en hög kvalitet i skolans verksamhet. Rektor skall ges möjligheter att ta det totala ansvaret för skolans verksamhet.

4.4 Valfrihet och inflytande

Rätten att välja skola och förekomsten av friskolor ökar valfriheten, erbjuder den kommunala skolan sund konkurrens och ger fler utvecklingsmöjligheter för lärare och skolledare. Likvärdiga villkor skall råda för privata och kommunala alternativ.

Det är angeläget att eleven har tillgång till god information vid valet av utbildning och skola. Studie- och yrkesvägledning fyller en viktig funktion för att eleven skall kunna orientera sig bland alla alternativ.

Rätten att välja skola och kurser samt att få föra en dialog om planeringen av undervisningen är de viktigaste formerna av elevinflytande. Grunden för elevinflytande är att eleverna är

medvetna om kunskapsmålen. Skolan skall arbeta på ett sådant sätt att eleven växer och successivt lär sig att ta mer ansvar för sig själv, sina medmänniskor och sitt arbete. Elevråd tränar eleverna i demokratiska arbetsformer. Därför skall det finnas elevråd på varje skola.

Föräldrarnas engagemang är en tillgång för skolorna. Föräldrarna har rätt att få kontinuerlig information om elevernas resultat och kunskapsmässiga och sociala utveckling. Föräldrarna skall kontinuerligt inbjudas till dialog med lärarna. Representanter för föräldrarna skall erbjudas möjlighet till insyn och påverkan i skolans ledning. Den organisatoriska formen för föräldrainsflytandet bestäms av varje skola i samråd med föräldrarna.

4.5 Förskoleklass, skolbarnsomsorg och grundskolans organisation

Förskoleklassen och skolbarnsomsorgen är numera delar av grundskolans organisation.

Förskoleklassens uppgift är bland annat att förbereda eleverna inför de första åren i grundskolan. Förskoleklassen skall vara en bro som underlättar övergången mellan förskola och grundskola. I sin förlängning kan förskoleklassen *bli* det första året i en tioårig grundskola.

Skolbarnsomsorgens huvuduppgift är att ge god omsorg om yngre grundskoleelever vid sidan av skolundervisningen. Fritidshemmet skall komplettera skolan samt erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Det är naturligt att fritidshemmen lokalintegreras i grundskolan.

Grundskolan kan organiseras med olika indelning i skolår, till exempel traditionell stadiindelning, F-5 och 6-9 eller F-9-skolor. Varje stadsdelsnämnd avgör själv hur skolorganisationen skall se ut. Det bör dock vara en strävan att en skolenhet inte skall vara större än att rektor kan utöva ett aktivt pedagogiskt ledarskap.